

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธศาสนาในสังคมไทย ถือเป็นบ่อเกิดอารยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม เพราะสถาบันทางพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสำคัญที่มีบทบาท ในการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง พระภิกษุสงฆ์กับวัดได้รับหน้าที่ช่วยเหลือสังคมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระภิกษุสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนอย่างมาก ตามพุทธพจน์ที่มีต่อสาวกในการประกาศศาสนาว่า "ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่อชาวโลก"^๑

"วัดเป็นศูนย์กลางของสังคมเป็นศูนย์ที่รวมจิตใจของประชาชน" ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางร่วมแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านนี้ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ความรู้สึกของประชาชนว่าสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือกว่าประชาชนทั่วไป สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านเป็นเครื่องรักษา พระสงฆ์จะทำการอบรมสั่งสอนแนะนำผู้อื่นให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ซึ่งอาจต้องอาศัยความรู้ทางโลกและทางธรรมเป็นการสืบทอดประเพณีในสังคมไทย^๒

สถาบันพุทธศาสนาเป็นสถาบันสำคัญสำหรับสังคมไทยมาแต่สมัยสุโขทัย พระสงฆ์ไทยมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสังคม และพระมีความผูกพันอยู่กับสังคมอย่างแยกกันไม่ออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท พระทำหน้าที่หลายด้านทั้งด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ด้านการศึกษา

สถาบันพุทธศาสนาสำหรับชนบทไทย นับได้ว่าเป็นบริการที่มีความสมบูรณ์อยู่มาก โดยเฉพาะในสมัยก่อน วัดนอกจากจะทำหน้าที่ทางศาสนาแล้วยังทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชน พระท่านเป็นครูอย่างดีเอาใจใส่เป็นพิเศษยิ่งกว่าครูอาชีพในปัจจุบันทั้งนี้เพราะท่านเป็นคนในหมู่บ้านเกิดและโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมเดียวกันกับนักเรียน พร้อมเข้าใจปัญหาของชุมชน มีความผูกพันกับชุมชนอย่างลึกซึ้งจนแยกไม่ออก จะเห็นว่าพระท่านทำหน้าที่เป็นแพทย์ หรือจิตแพทย์อย่างดีที่สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บของชาวบ้าน^๓

สถาบันทางพระพุทธศาสนาของเราเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนช่วยในการกล่อมเกลাজิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทยตลอดจน

^๑วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๒พระราชวรมนี (ประยูรย์ ปยุตโต), *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๖), หน้า ๕๓-๕๖.

^๓ไพรัตน์ เตชะรินทร์, *แนวนโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร : คัดสรรสภาการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๒๗.